

ROBERT PERIŠIĆ

BROD

ZA ISU

■ Laguna ■

Copyright © 2022, 2023, 2024 Robert Perišić
Copyright © 2024 za srpsko izdanje, LAGUNA

Majci

I

1. Glasovi

Vjetropir

U TRAVI HRĐA prikolica za vučenje čamca. Tamo prema kućama su četiri kontejnera za smeće. Preko puta je napuštena tvornica ribljih konzervi. Samo jedan oblačić je na nebu, vrlo spor. Čamim na zvizdanu, takav odmor. I onda čujem to dvoje. Znam da ih znam. Memorija mi je dobra, ali je u vjetru. Sjeli su sad dolje u hlad.

Imam dobar sluh, takav da ponekad čujem i samog sebe u lišću. Kad se naglo okrenem, čujem i one zvukove koje nehotice povučem. Kad sam u pokretu, u zamahu, to me zna i zbuniti, ti zvukovi, glasovi koje nosim, koji mi se uhvate kao čičci. Ali titra zvizdan bez mog daška i jasno ih čujem.

Sad sam se sjetio tko su: hranili su gladnu koloniju jednog ljeta, možda prošlog. Traže onu koju su hranili. Izgleda da su našli nešto drugo. Govore o nečemu što je ona pronašla. Baš izgleda staro, kaže ona tiho. Misliš?, kaže on.

* * *

Prišao sam bliže i pogledao. Kao da mi je poznat taj novčić, ali daleko je bilo moje sjećanje. Pronašla ga je iza zida, tamo u korovu, kod razbijene stolice.

Tu mi je nešto bljesnulo. Izronio je iz dubine cijeli jedan brod davno istrunuo u vremenu.

S drugog kraja

KAKO JE IŠAO prema kraju, to bolje je pamtio početak.

Pričao je o otrovu, blagom, i danu koji je odredio.

Natočio je vodu u vino pa reče: Ne znam zašto, Kalija, sad sam se sjetio toga kad sam ostavio Ela. Jesam ti to pričao?

Ne, reče Kalija.

Arion je ponavljao priče, a i unutar samih priča bi ponavljao ono što je već rekao. Kaliji to nije smetalo jer i sam je oduvijek radio isto.

Sjedili su uz more po sredini uvale, okrenuti prema izlazu iz zaljeva; njima slijeva, na obronku, nicao je grad.

Da, jednom sam bio ostavio Ela, reče Arion. To je bilo na početku, kad sam vidio da se navikavam na njega. A nisam se želio naviknuti.

To je bilo kad sam završio svoj rat.

Tada sam vidio da ne znam gdje se trebam vratiti. Dugo mi se to pitanje nije ni pojavljivalo, ali tada, pojavilo se: gdje mi je dom?

Bilo je nešto u tome što sam zavolio Ela, što me zbunjivalo. Bilo je nešto u tome što nisam predvidio. Kao da sam se mijenjao. Ali ja nisam htio biti drukčiji.

To nije bila moja volja. To što sam zavolio Ela, to me živciralo – htio sam se otrgnuti od toga. Što mi to treba, imati nekoga na brizi? Je li gladan, gdje je, brinuo sam se, a nisam se želio brinuti. Nije to za mene, to je bila ljubav za neku staru ženu, mislio sam. I ne bih tada nikad rekao da sam Ela zavolio, nego bih rekao – gle ove beštije kako me zeza. Baš kao da me natjerao da ga zavolim, kao da me preveslao.

I onda sam presjekao. Otišao sam i ostavio ga. Ostavio sam ga na brizi jednoj staroj ženi u Sirakuzi. Dao sam joj bio nešto novaca da ga hrani.

Znao sam, dok sam joj davao novce, da će time kupiti sebi hranu, možda i neke dugove platiti jer bila je siromašna. Ali računao sam da će mu uvijek nešto dati jer bila je dobra.

Želio sam, Kalias, samo ići svojim putem.

Bio sam otišao tada u svoj rodni polis; u Taranto. To je kolonija davno podignuta kao i Sirakuza. Čuo si za Taranto, Kaliase? Jesam ti o tome već pričao?

Nisam, a?

Taranto je kolonija Sparte, jedina koju su ikad osnovali.

Posebna je bila naša kolonija. Tamo su Spartanci poslali djecu svojih plaćenih vojnika, djecu koju su Spartanke imale sa strancima. Ti su stranci u Sparti živjeli i za Spartu ratovali, ali Spartanci im nisu davali građanstvo, kao ni njihovoj djeci.

Bilo je tih stranaca puno, a njihove djece dovoljno da se osnuje Taranto. Sparta nije nikad prije, a ni poslije, osnovala nijednu koloniju osim naše. Nije njima bilo do kolonija nego da nas se riješe. A opet, osnovali su nam koloniju, *apoikiu*, kuću daleko od kuće, da sve to bude lakše. Tu se vidi što je kolonija, Kalias.

Nije ni ovdje na Isi puno drukčije, svi smo bili višak u Sirakuzi. Kao i oni koje su poslali u Ankonu. Poneki je smetao Dioniziju, poneki bio demokrat, ili vojnik isluženi koji

romori, ili pitagorejac, ili šutljiva obitelj izdajnika, ili grintava sestra mrtvog vojnika. Ili bilo tko koga nisi stigao kupiti – a zašto ga onda ne bi prodao?

I još onda oni nejasni, poput tebe, Kalias.

Bilo je tako i ovdje, ako dobro gledaš. Samo je u Tarantu sve bilo jasno. Spartanci nisu ništa krili jer oni su poput atletičara: nemaju ni vremena niti strpljenja za izmišljanje.

Kad sam se rodio, Taranto je već postao moćan, premda se nije točno znalo tko smo, nego samo da nismo oni koji smo trebali biti. To je čudan osjećaj stvaralo, to da smo svi mi grčki nepriznati sinovi i kćeri. A tamo gdje smo došli, bili smo isto stranci; tamo smo bili Grci.

Stranci od stranaca na stranoj zemlji. To je bio moj rodni polis. Nije ni čudo što se poneki bavio filozofijom, čak i takvi poput mene, mada dugo nisam znao da se time bavim.

I morao sam se, kažem, vratiti tamo i nešto provjeriti u Tarantu, tako mi se činilo. Imao sam uspomene od tamo, ali mi nisu bile jasne.

Meni je majka umrla kad sam bio mali, nisam je upamtio. Nisam je upamtio, barem ne u sjećanju koje sam mogao dozvati, premda je pitanje je li to sve, jer sam nekad u snovima imao jasan osjećaj da je se sjećam, i premda su ti snovi bili više lijepi nego ružni, nisam ih volio jer bi me nakon buđenja obuzela zima.

A otac je uzeo drugu ženu, koja možda nije bila baš dobra. Kažem možda, uvijek kažem možda – jer nisam siguran.

Je li žena mojeg oca bila dobra? To su me pitali. Govorio sam da je dobra mada uopće nisam znao zašto to govorim. Možda samo zato da me više ne pitaju. Odakle bih ja znao kakva žena treba biti? Kakva treba biti ona koju je oženio moj otac, s kojom ima drugu djecu, moje sestre i braću? Kako bih ja znao kakva ona treba biti? Bila je takva kakva je,

druge nisam poznavao. Možda je bila i dobra – ona je tako tvrdila. Govorila je da je predobra. Možda je to zvučalo kao upozorenje.

Nekad je znala reći da bih ja tek vidio kakve bi bile druge da su na njenom mjestu.

Zvučalo je to kao upozorenje da bi ona možda mogla i otići. Ali nije odlazila. I ja nisam vidio kakve bi bile druge, pa nisam znao je li ona stvarno dobra kao što govori, i jesu li druge bolje.

Jednom je tako ponovila za večerom: Trebao bi ti vidjeti da ti je tu neka druga, a ne ja, koja sam predobra.

Tada sam pitao oca: A ima li neka druga?

Zašto?, upitao je nakon tišine.

Rekao sam: Samo da vidim kakva je.

On se počeo smijati, baš previše se smijao.

Ja se nisam smijao, kao ni žena mog oca.

Bilo je to dok još nisam shvaćao da se neke stvari govore tako da ih ne smiješ uzeti kao istinu.

To da bih trebao vidjeti kako bi mi bilo s nekom drugom – to, u stvari, nije značilo da bih trebao vidjeti kako bi bilo s nekom drugom. Tek tada sam shvatio da ono što ljudi govore može značiti i obratno od onoga što se govori. Posebno kad to kaže netko tko je dobar. Taj to, u stvari, ne mora čak ni biti. On je dobar čim govori. Recimo, kad ja pričam ovu priču, onda ti, Kalias, odmah misliš da sam ja u toj priči dobar.

Tko bi bio dobar u mojoj priči ako ne ja?

Vidiš, isplati se govoriti. Ali, znaš, neke ne možeš zastaviti. Oni stalno govore jer misle da će time ispasti dobri. Samo im daj vremena.

Oni koji najviše govore, oni su najviše sumnjivi. Ipak, njih donekle upознаš i bliža ti je njihova laž nego istina onih koji šute. Kod onih koji šute nije problem da bi nešto slagali, nego

je problem u istini, i što s njom? Vidiš to po tome kako se mršte dok misle. Rijetko koji pokvarenjak poludi, dok onaj koji se bavi istinom, on može poludjeti. Zato mi u polisu radije biramo političare koji lažu, to je sigurnije.

Ja sam oduvijek razmatrao zašto netko šuti i bio sam ipak više na strani onih koji šute, možda zato jer sam i ja često šutio. Ipak, nemoj vjerovati meni dok govorim. Ja se, Kalias, u ovoj priči najviše bavim sobom i to je jako sumnjivo. Jer ja ovisi o priči. Znaš, otkad sam došao na Isu, mogao sam svaku svoju priču ispričati kako sam htio. Tu sam mogao to raditi jer nije bilo onih koji me znaju.

Ljudi koji te znaju, oni ti ne daju da se oslobodiš onog ja koji se namješta pred njima uvijek na isti način.

Ja sam se uvijek namještao tako da izgledam čvrst i nesalomljiv. Nisam pričao priče u kojima tako ne izgledam.

Pred onima koji te znaju možeš lagati kao i pred onima koji te ne znaju. Samo je laž pred onima koji te znaju dublja. Jedva se može izaći iz nje. Zapravo ćeš istinu lakše reći strancu u prolazu, čak i ako ćeš usput malo i lagati. Možeš slagati čak i svoje ime a da sve drugo bude istina. Manje govoriš istinu onima koji te znaju. Oni te znaju i govore istinu o tebi. Onda i ti njima tako vraćaš. I postoji cijeli jedan svijet iznad istine. To je najnevjerovatniji svijet, i baš je taj onaj u kojem se živi.

To ometa jasan pogled, Kalias.

Mislim da mi je Simon o svemu tome pričao. Jesam ti spominjao Simona? Ne?

Od njega mi je ostalo to da ne znamo kakvi su drugi. I onda ne znamo ni kakvi smo mi. Jer možda sam ja bio loš, možda sam ja ljutio ženu moga oca, možda sam bio grozan premda je ona bila predobra. I stvarno: ne znam jesam li bio loš, jesam li bio nezahvalan, jer ja nisam znao kakav bi

trebao biti, niti sam znao kakva je ona, ni kakve bi bile druge na njezinom mjestu.

Znamo li kakvi su drugi – jesmo li bolji ili gori od njih? Samo ih malo bolje pogledaj pa ćeš vidjeti da je u njihovim očima sve drukčije.

Ja sam vidio, ali tek poslije, da gotovo svi misle da su dobri, predobri.

Ja, ipak, nisam tako mislio pa se činilo da nešto nije u redu sa mnom.

Nisam mislio da sam dobar, i ta riječ mi je bila strana. Možda zato jer je ona bila dobra, predobra. I kakav sam onda bio ja? Želio sam biti izvan, mada je možda nemoguće biti izvan dobrog i lošeg u riječima; teško je biti izvan ako nemaš veliki zid, a čak i da ga imaš, opet bi virio preko.

Nisam ja bio dobar, to je sasvim moguće. Ali da bih bio loš, morao sam valjda imati i neka djela.

Njih sam tek kasnije postigao, ali tada je to još bilo nejasno.

Jednostavno nisam znao kakav sam, pa sam ponekad mislio da sam dobar, a ponekad da sam loš. Čak sam možda češće mislio da sam loš, a onda bih opet pomišljao – pa ne mogu samo ja biti loš, dok su svi drugi dobri. Bilo je nešto u meni što mi je govorilo da nije u redu da tako bude. Tada sam sâm sebi govorio – neka sam i nevaljao i kriv, neka oni tako govore, ali ja sam svejedno dobar, možda čak i predobar.

U tome razmišljanju, kad razmislim, nisam bio potpuno sam. U tome mi je pomagao Simon. Jesam ti pričao o njemu? On mi je mogao biti djed, ali nije bio, nego je bio naš susjed u Tarantu. On bi me nekad vidio kako se tučem s drugom djecom, onda kad sam mislio da sam pravedan, a nekad me vidio snuđenog, onda kad sam mislio da sam kriv – pa bi sa mnom razgovarao, kao u šali, ali ozbiljno.

Ozbiljno me gledao, iako se često i šalio, što sveukupno zvuči čudno, ali točno je tako bilo.

Sa Simonom bih često išao na more. Od njega sam naučio o ribolovu ono što znam i danas. Pa i to da ribu treba ubiti, a ne ostaviti je da se bacaka. Nije u redu da umire dugo zato da bi drugi vidjeli da je svjež, govorio mi je. Jer ako jednom netko nas pusti tako da se bacakamo, to ne bi bilo dobro za nas, i mi bismo zamjerali onima koji nas tako gledaju.

Ne znam što ti misliš o tome, Kalija, možda sam ja samo budala koja prodaje mrtvu ribu?

Simon je svirao frulu i tome me učio; govorio mi o harmoniji u muzici i matematici, od njega sam čuo riječ kozmos. Od njega sam čuo za Antizemlju koja s našom čini harmoniju, koja se ne vidi sama po sebi, ali se vidi po harmoniji. Ne znam je li to samo ista slika s druge strane. On je govorio da sve to postoji u fruli i da se svirajući najbolje osjeti.

Meni je ipak najvažnija bila riba.

Htio sam doma ribu donositi. Važno sam ribe donosio koje bi mi Simon davao kao pomoćniku, i onda bih imao pravo da govorim kao netko tko je dobar.

Simon mi je samo govorio da nisam loš. On mi je govorio da će se to još vidjeti, kakav sam.

Simon mi je jednom rekao da on nije samo ribar. Tada već nisam bio dijete, a Simon je već bio bolestan. Tek tada sam, na njegovu kraju, shvatio da se on od nečega krio.

Ja sam već bio u onim godinama kad kažeš da znaš svakoga u gradu; i pozdravljaš se sa svima kao stari prijatelj, a Simon me je, sjećam se, pitao: Ima li još pitagorejaca? Među vama, mladima, ima li ih još?

Bio je star kao ja danas, i možda je zaboravljao što ne treba govoriti. Kad sam ga pitao što je pitagorejca, čim je vidio da ne znam, rekao je da ih onda nema i da se ne raspirujem.

Tražio je od mene da to obećam pa sam obećao, jer mi ionako nije bilo važno. Druge su stvari meni bile u glavi. Tek sam se kasnije, kad sam otišao iz Taranta, opet koji put sreo s tom riječju u Sirakuzi, gdje bi gdjekad zajedno pili i vojnici i oni koji nisu jeli meso – svakakvih sam ja ljudi upoznao, Kalias, i pitao bih o pitagorejcima kao usput, pa bih naćulio uši i, vidio sam da sam, kako sam puno slušao Simona, možda i ja pitagorejac.

Ja sam sve to imao u glavi. Ali bio je to samo dio mog uma. Jer u meni je bio bijes, višak nepodnošljive snage, i nisam bio kao Simon, nisam težio harmoniji. Taj bijes i moje grčenje, to je ono zašto sam sebi bio nejasan kad sam pre-stao biti vojnik u Sirakuzi. To je ono zašto sam išao natrag u Taranto.

Tada sam na Simona već bio gotovo zaboravio i kad sam, došavši u Taranto, čuo da je umro, to mi je bilo prirodno.

Išao sam u Taranto jer sam tamo postao onaj koji se kasnije tukao s Kartažanima, za Sirakuzu, onaj kojem Simon nije mogao pomoći, barem ne tada kad smo se družili. Ali, znaš, neki ti ljudi pomognu tek kasnije, nakon što su davno mrtvi.

Išao sam tragom svoga bijesa, Kalias.

Tražio sam onu priču koju nisam nikad pričao jer sam želio izgledati čvrst i nesalomljiv. I onu istu kuću u kojoj mi je žena mog oca davala jesti. Nije me tukla, nije me dodirivala, davala mi je jesti. Svoju djecu, koju je dobila s mojim ocem, njih je milovala. Tražila je ipak od mene da je zovem majkom, ponavljala je to, kao da bi to sve moglo popraviti, ili barem učiniti nevidljivim ono što nedostaje. Ponekad moraš učiniti nevidljivim ono što nedostaje, učiniti nevidljivim ono čega ionako nema. Ali ne smije se vidjeti da toga nema – to je viša razina nevidljivosti. Od toga ti se može zavrtjeti u glavi.

Ona je tako tražila pa sam je i zvao *majka*, ponekad, kao da isprobavam kako to zvuči. Možda je to razlog zbog kojeg mi se zgdila ta riječ. Jer mi se od toga vrtjelo kao u onoj igri kad se vrtiš oko sebe. Kad god bih kasnije čuo tu riječ, veličanje i slavljenje te riječi, postajao sam nervozan. Znao sam da bi ta riječ trebala značiti dobro, što me činilo još nervoznijim ako bih mislio o tome, pa stoga o tome nisam želio misliti.

Smiješno je to, ali tek puno kasnije kad je Miu postala majka, ovdje na Isi, tek tada sam je vidio u novom svjetlu – riječ majka. Tada sam osjetio brigu. A već sam bio star. Ne znam, Kalija, je li to komedija ili tragedija. Možda je ipak komedija. Sad se i sam osjećam gotovo kao majka, ali dug je bio put do toga i strašno zaobilazan.

Sad mi se čini da se loš okus riječ majka kod mene bio prelio na cijelu Zemlju.

A tako je bilo i poslije, kad sam vidio riječ majka u dobrom svjetlu, da mi se okus prenio dalje, na život.

Pitao sam se kasnije što je ona htjela s time da je zovem majkom. Ne znam je li to bila predstava za mene.

Moj otac je sjedio kao da ne vidi ništa neobično. Možda je to bila predstava za njega.

On je, kao i ja, sudjelovao u višoj razini nevidljivosti.

Kad sam kasnije u Sirakuzi dobio vijest da je umro, to me više naljutilo nego rastužilo. Jer nisam s njim nikad stigao popričati o nevidljivom. Tada kad sam odlazio, nisam znao reći ništa o tome. I nisam znao odakle kod mene tolika želja da odem iz svog doma. Ali bilo je to veliko olakšanje kad sam otišao u Sirakuzu. Bilo je to veliko olakšanje kad sam postao ratnik, za Sirakuzu. Mogao sam ubijati Kartažane, mogao sam biti bijesan, mogao sam biti loš, a biti dobar, za Sirakuzu.

Došao sam kao plaćenik i postao sam tako, s vremenom, gotovo Sirakužanin. Kao moji preci, plaćenici, samo sam ja

bio Grk iz Taranta, i Sirakužani su bili Grci, i sve je bilo u redu, mogli smo zajedno mrziti Kartagane; mogao sam u Sirakuzi djecu imati, samo ih nisam želio. Jer ja sam se bio navikao biti čvrst i oštar, postao tvrd i strahotan, bio sam se navikao biti takav, tako da me živciralo kad vidim nečiju ljubav: to mi je bilo pekmezasto. Živciralo me kad vidim one koji se miluju, živciralo me kad vidim obitelj, živciralo me kad bi mi neki vojnik pričao o svojoj djeci.

Živciralo me kad bih vidio kako netko miluje dijete.

Jednom me jedan prijatelj, vojnik koji je prestao biti vojnik, pozvao u svoj dom i dočekaao me kao brata. Mi smo stvarno bili kao braća. Ali kad sam vidio njegovu obitelj, svu tu pekmezastu ljubav, pomislio sam – ne odmah, nego nakon puno vina, koje smo pili kao braća, pomislio sam – da je izdajnik.

Sva je sreća da je on još bio u dobroj kondiciji jer kad smo se na koncu hrvali, i kad sam ga želio zadaviti – a u svom pijanstvu sam to želio – on se nekako izbavio iz mog stiska. Utrčao je u svoju kuću – a već je bila noć – i iz svoje kuće mi je vikao: Idi, idi, i ne vraćaj se!

Vidiš, Kalias, takav sam bio. Umalo sam prijatelja ubio jer me ostavio samog sa svojim bijesom.

Nitko sa mnom nije mogao, Kalias, nitko osim drugih jahača koji idu tamo izvan, tamo među druge, da im probiju obranu. Volio sam konje, najdivniju životinju koja se znoji kao i mi. Mi možemo najduže trčati, mi i konji, jer se znojimo, a drugi se hlade na usta, dašću, i kad moraju stati, mi ih sustignemo, mi koji se znojimo.

S njima sam se slagao. U kasu, u našoj ravnoteži dok šušte krošnje; u galopu, u svakom zajedničkom pokretu. Možda sam zbog konja tako dugo ostao ratnik. Mogao sam možda

imati konja i bez toga, ali za to bi trebalo imati štalu, kuću, imanje; ako sam i razmišljao o tome, vidio sam to u daljini.

Sahranio sam svoje konje.

Sad su mi bliži magarci.

Nekad sam magarca gledao s visoka jer s njim nisi mogao u napad.

Konja je uvijek nedostajalo i magarac bi dobro poslužio protiv pješaka da je htio ići. Ali nije htio u napad, nikako. Mogao si na njemu samo donijeti hranu.

Jednom su tako naši magarci, koji su nam nosili hranu, nanjušili dim ispred nas, i stali. Mi smo znali da su naši već tuda prošli, ali magarci ne vjeruju nama. Stali su tvrdo i ne žele dalje, a jedan moj, koji je bio još gori od mene, krenuo ih je šibati. Bilo je pet magaraca, i oni pod šibama, umjesto da krenu, zalegli po tlu. On ih je nastavio šibati, do krvi. Pa po krvi. Onda se u meni nešto pojavilo, i mada sam i ja bio ljut što su magarci stali, morao sam mu staviti nož pod grlo da prestane.

On me gledao istim onim pogledom kao magarce, kao da će mi prvom prilikom pustiti krv, a i inače ga nisam baš volio, i onda sam vidio da nema druge pa sam ga ubio kao ribu. Kasnije su vojnici, i moji i njegovi, svjedočili da me je napao. Možda su me se bojali, a možda su bili stvarno na mojoj strani.

Ja sam, svejedno, mislio da je magarac niža vrsta. Mi na konjima smo bili drugo. Konj se nije bojao i vjerovao nam je.

Sad mislim da je magarac imao dobre razloge. I svaka druga životinja koja nam ne vjeruje.

Ali nisam bio uvijek ovakav. Neki poput mene, koji je sad mlad, rekao bi da sam samo izgubio snagu.

Svašta se može reći, Kalias, ali ja sad znam da sam zbog bijesa u sebi tako krenuo, i nitko mi nije mogao glasno reći:

budalo. Da je netko to mogao reći, ja bih ga možda ubio. Zato mi nitko ništa nije govorio.

Mi smo bili centar sile, od nas je sve isijavalo.

Ja sam, to danas znam, cijelo vrijeme imao i Simona u glavi.

Ne znam što je to što uključuje, ili isključuje, ono što imaš u glavi.

Možda je to moglo biti to što sam bio već izranjavan.

Ali svejedno sam se oporavljao. Onda sam sreo Ela na kuli neprijatelja u poraženom gradu. On nije ništa govorio, nije radio ništa, ali je završio moje ratovanje – to znam da sam ti već pričao, znam točno kad. Ali nisam ti tada rekao to da poslije nisam znao što bih s Elom kojeg sam htio kao trofej donijeti u Sirakuzu. To što smo se sprijateljili bilo mi je izvan nauma. To sam podnosio uz smiješne psovke, kao da se od toga ograđujem.

Nejasno je, kako vidiš, bilo to što ja tražim nakon što je prestao moj rat. Zato sam, radi onog nejasnog, prvi put nakon mnogo godina otišao u Taranto, a njega ostavio na brigu toj starici kod koje sam davno, kao mladić, u Sirakuzi stanovao. Morao sam otići u Taranto. Svatko se, na koncu, nekamo vraća.

I onda, došavši u Taranto, spavajući tamo u njihovoj kući, nisam imao dobar san.

Bilo je to kao da propadam u nešto. Nisam znao što je to, i premda nisam priznavao strah, to me iznova učinilo malim. Osjećao sam ljutnju dječaka koji je ostario.

Nisam ni znao da taj dječak još postoji.

Nije to bilo ono što sam želio naći, tražio sam dom, i nisam želio odmah otići premda mi nije bilo dobro u kući mog oca koji više nije bio živ, ali bili su tamo moj brat s obitelji i žena mog oca koja je bila predobra.

Tražio sam priliku da s njome nasamo porazgovaram i tad mi se potužila da je ne poštuju, da joj jedva dadu jesti, da jedva čekaju da umre.

Nije bilo zahvalnosti.

Čudila se tome da nemam obitelj.

I ti si već skoro star, rekla je. Zar ćeš ostati sam?

Vidio sam kako se boji da sam došao da ostanem. Ali kao da joj je već bilo i svejedno. Gledao sam je. Vidio sam da je prošao njezin život, ali gotovo i moj. Mogao sam ostati u toj kući, uredio sam sobu za sebe, u nju se ulazilo iz dvorišta i nisam se morao gurati s njima, mogao sam zauzeti i više jer su me se bojali. Ali nije me privlačila ta kuća. Prisiljavao sam se da ostanem, spavao tamo iz noći u noć, čekajući da se naviknem. Jedva sam čekao da odem.

Jednog jutra maćeha je sjedila u dvorištu i grijala se na prvom suncu. Rekao sam joj da idem u Sirakuzu i da ću otamo donijeti jednu lijepu životinju koja lovi miševe i tje-
ra zmije. Govorio sam kao da ću se vratiti. Nisam htio da odmah odahnu.

Reci mi: jesi li u ono doba bila dobra prema meni?, upitao sam kao usput.

Ona me pogledala kao da sam upravo došao.

Ja sam bila dobra, rekla je. Ali ti me nisi volio.

Opet smo ulazili u višu razinu nevidljivosti.

Gadila mi se ta kuća.

Shvatio sam u Tarantu da odatle dolazi moj osjećaj. Zato nemam ljudsku obitelj. Ali time što sam to shvatio, nije se promijenio moj osjećaj. Nisam mogao naći ništa u Tarantu osim uvijek istoga, i naš je razgovor ostao nedovršen, ali nije bilo više nikakve mogućnosti da se dovrši, i onda sam iz njene kuće otišao, i onda sam na putu prema luci zastao

kod Simonove kuće u kojoj je sad živjela stara žena koju nisam poznavao.

Ako u kući ima kakva frula, ja bih je kupio, rekao sam ženi, i ona mi ju je donijela, ona ju je odmah donijela, kao da je već postojao dogovor, premda dogovora nije bilo, ona mi je dala Simonovu frulu i rekla: Rekao je da frulu dadem onome koji bude za nju pitao. Novce je odgurnula.

Ti si sigurno učenik kojeg je spominjao, rekla je.

Mi smo samo ribarili, rekao sam. To je netko drugi.

Ona me odmjeri pa reče: Simon je godinama mrtav i nitko nije pitao.

Neko vrijeme sam zbunjeno gledao frulu. Uzmi i malo suhih smokava, donijela je pregršt prije nego što sam krenuo.

Odlazio sam iz Taranta i pitao se o tome zašto je Simon u mene vjerovao. I jesam li ja onaj u kojeg je vjerovao ili se ipak moram okrenuti i frulu vratiti? Jer ja sam znao da ja nisam onakav kakvog je Simon priželjkivao. On je frulu ostavio meni, samo što ja nisam bio taj.

Neobično je kad netko vjeruje u tebe, Kalias.

Otišao sam iz Taranta praćen sjenom onoga u koga je Simon vjerovao.

Za mene je, vidio sam, bila samo kuća daleko od kuće. Kad sam se vratio u Sirakuzu, ona starica rekla je da je El odlutao odmah nakon mog odlaska. Ona ga je tražila, ali on je možda otišao za mnom; on možda uopće nije shvatio da bi trebao biti kod nje, rekla je.

Tražio sam ga dugo, posustajao pa opet tražio, hodao ovamo i onamo, prolazio ulice kojima se hoda, ulazio u uličice kojima se ne hoda – gdje te ljudi i životinje gledaju – u dvorišta kućeraka koji jedva stoje poduprti štapovima, a ipak tu bude grm ruža. Znao sam da mačak ne zna razliku između palače i sirotog dvorišta, mogao je biti bilo gdje, i upoznao

sam iznova tih dana Sirakuzu, kao grad zapleten, pun rupa gdje bi životinja mogla tražiti mir.

Našao sam ga, na kraju, kod jedne spaljene i onda u bršljan omotane kuće gdje je bilo nešto poput smetlišta.

Vidio sam iz daljine mačka koji je sličio na Ela. Kad sam se približio, vidio sam da je ovaj ipak tamniji i manji.

Ali hodao je kao El.

Gledao je i on mene.

Približio mi se, dvoumio se, onjušio me i onda, gledajući me u oči, mjauknuo promuklo, pa sam vidio da to mora biti on. Od čađe tamniji. I smanjio se od gladi.

Kad sam ga htio pomaziti, gledao me iskosa.

Izvadio sam dvije srdele koje sam imao za njega; kako sam ih nosio danima, možda nisu imale najbolji okus, ali prišao je i jeo. Ja sam sjeo na zemlju.

Sjeo je nekoliko koraka od mene i gledao preda se.

Povremeno bi svrnuo pogled prema meni i odmjerio me kao da kaže: kakva propalica.

Sjedio sam kraj njega blizu spaljene kuće.

Nije to bilo lijepo mjesto, niti je pogled bio lijep, osim u daljini.